

چگونه توانستم مهارت املاء نوشتن دانش آموزان کلاس پنجم را تقویت کنم؟

سید طاهر سیدی نظرلو

(کارشناس ارشد برنامه ریزی آموزشی)

سیده زکیه طبسی

(کارشناس ارشد مدیریت آموزشی)

چکیده

درس املاء مهم ترین و اساسی ترین ماده ی درسی است که در تمام مقاطع و پایه های تحصیلی ارائه می گردد بدون شک این تأکید بیانگر اهمیت املاء و کسب مهارت نوشتن آن است. اما این ماده ی درسی با اهمیت، در عرصه آموزش و یادگیری با مشکلات اساسی همراه است. براساس آمارهای منتشر شده ی وزارت آموزش و پرورش هر ساله دانش آموزان زیادی به جهت عدم کسب مهارت درست نویسی، نظام آموزشی را ترک می نمایند. اهمیت و ضرورت درس املاء و وجود مشکلات عدیده در این درس انگیزه ای شد که تحقیقی با عنوان « چگونه توانستم مهارت املاء نوشتن دانش آموزان کلاس پنجم را تقویت کنم؟» انجام گیرد.

هدف اصلی پژوهش بهبود و تقویت مهارت دانش آموزان در نوشتن املاء بود. اقدام پژوهی جهت رسیدن به هدف اصلی تحقیق چهار سؤال را طرح کرد. در سؤال اول وضعیت موجود دانش آموزان کلاس در ابتدای سال تحصیلی مورد بررسی و توصیف قرار گرفت و یافته ها نشان داد بیش از ۶۲٪ دانش آموزان کلاس در آزمون های املاء بیش از شش غلط دارند. در سؤال دوم علل و دلایل اشتباهات و غلط های املائی مورد بررسی قرار گرفت و نتایج نشانگر این بود که در ابتدای سال تحصیلی ۵۳٪ دانش آموزان دچار ضعف در حافظه دیداری، ۲۱٪ دچار عدم دقت در نوشتن املاء و ۲۰٪ دچار پدیده نارسا نویسی بودند. در ادامه تحقیق در سؤال سوم روش های آموزشی جهت تقویت املاء نویسی مورد بررسی قرار گرفت و یک روش آموزشی چهار مرحله ای به عنوان طرح اصلی و چندین روش مکمل دیگر برای ادامه آموزش در طول سال تحصیلی بکار بسته شد. پس از اجرا و پیاده سازی روش انتخاب شده در ادامه تحقیق و در سؤال چهارم میزان تاثیر گذاری روش منتخب در بهبود وضعیت املاء نویسی مورد بررسی قرار گرفت و نتایج بدست آمده نشانگر این بود که درصد دانش آموزان با تعداد غلط املائی کمتر از سه غلط از ۱۴٫۵٪ به ۲۹٪ درصد افزایش یافته است. همچنین تعداد دانش آموزان با تعداد غلط بیش از نه غلط از ۳۱٫۲٪ به ۱۳٪ کاهش یافته است بنابراین با توجه به اینکه بر اساس نتایج بدست آمده فراوانی دانش آموزان دسته اول (کمتر از سه غلط) افزایش و فراوانی دانش آموزان دسته چهارم (بیش از نه غلط) کاهش یافته است نتیجه گرفته شد که روش آموزشی بکار رفته موثر بوده و سبب افزایش و بهبود مهارت املاء نویسی دانش آموزان کلاس پنجم دبستان نور تیل شده است.

کلمات کلیدی: اقدام پژوهی، حافظه دیداری، نارسا نویسی، روش تدریس املاء.

مقدمه

امروزه نوشتن نخستین نشانه باسواد است و اهمیت صحیح نوشتن کلمه ها به اندازه ای است که مردم به طور عموم غلط نوشتن کلمات را آشکارترین نشانه بی سوادی می دانند و اهل فرهنگ نیز هرگاه مدعی می شوند که سطح علم و سواد تنزل یافته در اثبات ادعای خود قبل از هر چیز به غلط های املائی نوشته های فارغ التحصیلان مدارس و دانشگاه ها استناد می کنند و این گونه غلط ها را مهم تر از غلط های انشایی می دانند. جامعه از دانش آموزان انتظار دارد کلماتی را که در مدارس آموزش می بینند درست بنویسند و این انتظاری به حق است. از طرف دیگر درس املاء و به عبارت دیگر خواندن و نوشتن پایه ی کسب علم می باشد و دانش آموزی که در درس املاء ضعیف است عملاً در سایر دروس نیز حتی با وجود استعداد بالا به پیشرفت قابل ملاحظه ای نخواهد رسید، زیرا دانش آموزی که نتواند سؤالات سایر دروس را تشخیص داده و به درستی پاسخ دهد در همه دروس دچار ضعف خواهد شد. بنابراین در نظام آموزشی امروزی، نوشتن یکی از اهداف اصلی در دوره ی ابتدایی محسوب می شود و نزدیک به ۲۰٪ از کل ساعات تحصیل در دوره ی ابتدایی را پوشش می دهد ولی متأسفانه در شیوه ی آموزش و هم چنین در عملکرد دانش آموزان در نوشتن مشکلات خاصی مشاهده می گردد که تاکنون هیچ برنامه ی منسجمی در نظام آموزشی برای رفع مشکلات نگارش دانش آموزان ارائه نشده است و شیوه ی برخورد با مشکلات نگارشی دانش آموزان به صورت غیر علمی و سلیقه ای است و تحقیقات بسیار کمی نیز در این حیطه صورت گرفته است.

این مشکلات باعث شده است که این ماده ی درسی با اهمیت، توأم با مشکلاتی در عملکرد دانش آموزان باشد. بر اساس آمارهای منتشر شده ی وزارت آموزش و پرورش هر ساله دانش آموزان زیادی به جهت عدم کسب مهارت درست نویسی نظام آموزشی را ترک می نمایند. از این رو لازم است در آموزش املائی زبان فارسی از روش های ابتکاری خود و همکاران و صاحب نظران استفاده گردد. زبان و نوشتار وسیله ارتباطی ما با همدیگر است. آموزش درست نویسی از دوره ابتدایی آغاز می شود حتی در دنیای امروز که بیشتر کارها به صورت کامپیوتری صورت می گیرد، اگرچه رایانه اقدام به اصلاح متون می نماید اما هنوز هم درست نویسی و نداشتن غلط املائی از نکات مهم به شمار می رود و نشان دهنده میزان سواد و اطلاعات فرد است. اهمیت و ضرورت درس املاء و وجود مشکلات عدیده در این درس انگیزه ای شد که من نیز در این اقدام پژوهی سعی نمایم ابتدا به بررسی موانع و مشکلاتی که در تدریس این درس با آن ها مواجه بوده ام، بپردازم و سپس با استفاده از روش هایی که در اسناد علمی، مقالات و کتب گوناگون مطرح شده است و تجربیات و راه کارهای ابتکاری خودم عملکرد دانش آموزانم را در درس املاء ارتقاء دهم.

بیان مسأله

سید طاهر سیدی نظری کارشناس ارشد برنامه ریزی آموزشی از دانشگاه علامه طباطبایی تهران هستم. سال ۹۴ از آزمون استخدامی آموزش و پرورش پذیرفته و مهر ماه ۱۳۹۵ جهت خدمت به نظام آموزشی و فرزندان وطنم وارد بدنه ی آموزش و پرورش منطقه تسوج شهرستان شبستر استان آذربایجان شرقی شدم. در اولین سال فعالیت آموزشی، تدریس پایه ی پنجم دبستان پسرانه روستای نور تیل بر عهده بنده گذاشته شد. کلاسی با ۱۶ نفر دانش آموز که از لحاظ آموزشی در سطوح متفاوتی قرار داشتند. هم دانش آموز سرآمد از لحاظ آموزشی در این کلاس حضور داشت و هم دانش آموز بسیار ضعیف که این امر تدریس من را بسیار حساس و سخت می کرد. اما نکته ای که از همان ابتدا توجه من را به خود جلب کرد ضعف شدید دانش آموزان این کلاس در ماده درسی املاء بود. از ۱۶ دانش آموز کلاس ۴ نفر از دانش آموزان در این ماده درسی ضعف بیشتری داشته و با مطالعه پرونده های این دانش آموزان به این نتیجه رسیدم که این ضعف در سایر ماده های درسی آنان نیز تاثیر گذاشته است. به شکلی که در مواردی حجم زیاد اشتباهات املائی، تصحیح برگه های این دانش آموزان کاری بسیار سخت و طاقت فرسا و ناراحت کننده بود.

با تکرار موارد مشابه ذکر شده و مسائل و مشکلاتی که در کلاس بوجود می آمد و انبوه نظریه ها و اطلاعات نظری کسب شده در دوره های تحصیلی و نیز شور و شوق و علاقه زیاد به محیط مدرسه و آموزش کلاسی اقدام پژوهی را به طرف چاره اندیشی و حل این مشکل سوق داد. بنابراین ابتدا با خود دانش آموزان به صورت خصوصی به گفتگو و شنیدن نظرات آنها پرداختم و سپس از مدیریت مدرسه اطلاعات تکمیلی در مورد سابقه آموزشی دانش آموزان و سطح سواد خانواده آنها جمع آوری کردم و با مطالعه و جمع بندی اطلاعات بدست آمده مسئله و مشکل آموزشی به شرح زیر تعریف شد:

- علت ضعف دانش آموزان در نوشتن و املا کلمات چیست؟
- از چه راه ها و روش هایی می توان ضعف دانش آموزان در درس املاء را برطرف کرد؟

اهمیت و ضرورت پژوهش

مدار زندگی بشر بر ارتباط استوار است و این برقراری ارتباط و انتقال اندیشه ها و دانش ها با زبان توانمند و زنده و رو به رشد امکان تجلی و بروز پیدا می کند. همه انسان ها بدون توجه به زبان پدر و مادر خود، در هر جامعه زبانی که قرار بگیرند با استفاده از موهبت الهی قوه بیان که در وجودشان به ودیعه گذاشته شده است زبان همان جا را می آموزند. برای مثال، یک کودک چینی اگر در کشوری فارسی زبان و یک کودک روسی در کشوری فرانسوی زبان قرار گیرند، بدون توجه به زبان ملی خود به ترتیب به زبان های فارسی و فرانسوی مسلط می شوند. معنای تسلط به یک زبان، به طور ساده فرایند تسلط یک شخص به نظام آوایی، واژگانی، نحوی، معنایی، کلامی و منظور شناختی آن زبان است. زبان یک پدیده انتزاعی و در نتیجه ذهنی است. هر شخص می تواند از این توانش ذهنی خود استفاده کند و با حرکت از ساحت انتزاع به عالم واقعیت، از زبان خود به صورت «کنش گفتاری» (گفتن و شنیدن) و یا به صورت «کنش نوشتاری» (نوشتن و خواندن) در امر ارتباط و انتقال یا دریافت پیام سود ببرد. بنابراین می توان گفت «قوه نطق یا بیان» یک ویژگی است که همه انسان ها از آن برخوردارند و تبلور این قوه به صورت «زبان» های مختلف بشری دیده می شود، که اکثر این زبان ها به صورت گفتاری و تعدادی از آنها به صورت گفتاری و نوشتاری به شکل عملی در جوامع انسانی تجلی می یابند (زندگی، ۱۳۹۳).

تا پیش از ابداع خط، انسان ها فقط از دو مهارت زبانی، یعنی گفتن و شنیدن برای ایجاد ارتباط استفاده می کردند اما از حدود ده هزار سال پیش که اولین خطوط ساده نوشتاری ابداع شد توانایی جوامع انسانی در ایجاد ارتباط صد چندان گردید. بنابراین می توان گفت: خط به عنوان یک وسیله ثانوی برای نمایاندن عناصر آوایی زبان به وجود آمده است (باطنی، ۱۳۷۱). اگر زبان را دارای دو جنبه گفتاری و نوشتاری بدانیم، خط مربوط به جنبه نوشتاری زبان است. معمولاً خط را مهمتر از زبان گفتاری می دانند، زیرا از طرفی نوشتار سنجیده تر از گفتار است و در هنگام نوشتن امکان تفکر، سنجش و تجدید نظر وجود دارد و از طرف دیگر آثار معتبر ادبی و متون مذهبی و میراث فرهنگی از طریق نوشتار در دسترس جامعه قرار می گیرد (زندگی، ۱۳۹۳).

در تمام زبان ها آموزش نوشتن از اصلی ترین و مهم ترین دروس به شمار می روند و قلم حرمتی دارد و نوشتن هنر و شأن و منزلت تلقی می شود. در دوره تحصیلی ابتدایی نظام آموزش و پرورش ما، آموزش مهارت نوشتن پیوند بسیار نزدیکی با درس های املاء و انشاء دارد. این درس ها زیربنای تمام علوم اند. خواندن و نوشتن، بنیادی ترین درس در مقطع ابتدایی است و املاء و انشاء از این دو درس نشئت می گیرد که بیشترین ساعات آموزش را به خود اختصاص داده اند. این خود دلیل بر اهمیت این درس هاست و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان نیز با همین دروس سنجیده می شود. اما با نهایت تأسف، این روزها عملکرد دانش آموزان حداقل در برخی مناطق آموزشی به خصوص مناطق آموزشی دو زبانه بسیار پایین است. شاهد این وضعیت نامطلوب غلط های بیشمار املائی و نگارشی است که در دفتر، کتاب و ورقه های دانش آموزان با آن مواجه هستیم. چندسالی است که هنر نویسندگی مظلوم واقع شده و این درحالی است که آدمی پیوسته به نوشتن نیاز دارد؛ از نوشتن یک «رسید یا تقاضا» گرفته تا نوشتن علمی ترین و زیباترین مقاله های علمی و پژوهشی و کتب، نیاز انکارناپذیر افراد در جوامع مدرن به نوشتن را نشان می دهد. چرا که همچنان که گفته شد زبان، مهم ترین وسیله ارتباطی بشر است (نجفی، ۱۳۷۶).

با توجه به مطالب ارائه شده و یادآوری اهمیت و جایگاه مقوله نوشتن و املاء، این پژوهش بر آن است که وضعیت موجود دانش آموزان کلاس پنجم دبستان پسرانه نور روستای تیل در درس املاء را جایابی و مشکلات نوشتاری آنان را تشخیص و با استفاده از روش های آموزشی مناسب ضعف های این دانش آموزان را بر طرف نماید.

اهداف پژوهش

تعریف مسئله و مشخص کردن مشکل گام اول و ابتدایی برای تحقیق و ارائه راهکار برای مشکلات احتمالی است بنابراین اقدام پژوهی در گام بعدی به تعیین اهداف کلی و جزئی پژوهش می پردازد در این پژوهش نیز محقق پس از بررسی و مطالعات اولیه و تعریف مسئله، اهداف زیر را صورت بندی نمود:

هدف کلی:

بهبود سطح نوشتاری و املاي دانش آموزان با ملاک افزایش سطح ارزشیابی توصیفی کلاسی.

اهداف جزئی: اهداف جزئی این پژوهش عبارتند از:

۱. تغییر نگرش و افزایش علاقه دانش آموزان به ماده درسی املاء؛
۲. ارتقاء سطح املاي دانش آموزان ضعیف به وضع مطلوب، به گونه ای که بتوانند هم سطح دانش آموزان دیگر در فعالیت های یادگیری به نتیجه ی مطلوب برسند؛
۳. آشنا ساختن دانش آموزان با روش های تقویت بعد نوشتاری و تقویت حافظه تصویری؛
- ۴- جذاب نمودن کلاس املاء و کاهش استرس دانش آموزان در این ماده درسی.

سؤالات پژوهش

اقدام پژوهی بر اساس اهداف پژوهش سؤالات زیر را مطرح کرد:

- ۱- وضعیت موجود دانش آموزان کلاس پنجم دبستان نور تیل در درس املاء چگونه است؟
- ۲- علل ضعف دانش آموزان در درس املاء کدام عوامل هستند؟
- ۳- با چه روش هایی می توان ضعف دانش آموزان در درس املاء را برطرف نمود؟
- ۴- آیا روش های آموزشی بکار بسته در ارتقای وضعیت املاي دانش آموزان شده موثر بوده اند؟

پیشینه پژوهش

عمل نوشتن، از دیدگاه والاس و مک لافلین با چند مهارت سرو کار دارد از جمله: توانایی نگهداری موضوع در ذهن، تنظیم موضوع به صورت کلمه ها، ترسیم گرافیکی شکل هر حرف و کلمه و... به عقیده ی آن ها، جای شگفتی نیست که بسیاری از کودکان مبتلا به ناتوانی یادگیری از فعالیت های زبان نوشتاری بیزار و تا حد امکان گریزان باشند (طوسی، ۱۳۷۰).

پیشینه نظری:

تن ساز (۱۳۷۳) در رابطه با اجرای روش های فعال یاددهی و یادگیری در کلاس بر این نکته تأکید دارد که از جمله نتایج مفید برنامه هایی که دانش آموزان در آن فعال هستند؛ احساس رضایتی است که برای دانش آموز از شرکت مفید و فعالیت بدنی، حاصل می شود که این امر به نوبه ی خود به نگرش آنان نسبت به فعالیت، اعتماد به نفس داشتن و مهارت های همکاری های اجتماعی و خلاقیت تأثیر می گذارد.

سیف نراقی و نادری (۱۳۷۹) نیز به اثربخش بودن روش «آموزش و افزایش مهارت درست نویسی «فرنالده» تأکید می کنند و عواملی چون: تدریس ناکافی و نادرست مربیانی که خود از آموزش کافی بهره مند نیستند، کلاس های پرجمعیت، روابط نامطلوب کودک و معلم و مواد و برنامه ی درسی نامناسب را در بروز مشکلات نوشتن و املاي کودکان تأثیرگذار می دانند.

جعفریان یسار (۱۳۸۶) علل غلط نویسی دانش آموزان در املاء را موارد زیر ذکر کرده است:

۱. آسیب های زیستی یا ژنتیکی: مانند دیس گرافی یا دیسلکسی (آینه نویسی و وارونه نویسی)؛

۲. نبود هماهنگی کامل بین مغز و چشم و دست؛
۳. وجود تفاوت بین زبان مادری و زبان نوشتاری؛
۴. آموزش ناکافی، ناصحیح و غیر روشمند؛
۵. نداشتن دقت و تمرکز دانش آموز در نوشتن و یادگیری مفهوم کلمات و...

او همچنین راهبردهای افزایش مهارت نوشتن (یا درست‌نویسی) را چنین بیان می‌کند: رونویسی دانش آموز از مطالبی که به آن‌ها علاقه دارد؛ خواندن برنامه‌ای و هدف‌دار؛ بازنویسی با ایجاد تغییرات جزئی.

همچنین راهبردهایی همچون: انجام تمرینات تقویت شنیداری و دیداری و بهره‌گیری از روش چند حسی را برای تقویت درست‌نویسی پیشنهاد می‌کند.

(ب) پیشینه‌ی عملی:

هاشمی کاشی ثانی (۱۳۸۷) در اقدام‌پژوهی خود تحت عنوان «چگونه توانستم با روش املا‌ی آموزشی و مشارکت دانش‌آموزان سطح نمرات درس املاء را ناباورانه ارتقا دهم؟» به برخی از راهکارهای مشارکتی در تقویت املاء پرداخته‌است. این راهکارها عبارتند از: مطالعه‌ی کتاب‌هایی در زمینه‌ی اختلالات یادگیری، تهیه‌ی کتاب‌های نظم و نثر مورد علاقه‌ی اکثریت دانش‌آموزان، استفاده از نظر شاگردان و اولیای آنها، بهره‌مندی از نظر اساتید و متخصصان، تقسیم ساعات املاء به دو قسمت ۱۵ دقیقه آموزش و ۳۰ دقیقه ارزشیابی.

او گزارش می‌کند که با راهکارهای بیان شده میزان علاقه‌مندی دانش‌آموزان به درس ادبیات را که در مهرماه ۳۷٪ بوده به ۸۵٪ افزایش پیدا کرده و میانگین نمرات املاء از ۱۶/۱۲ به ۱۹/۶۵ ارتقاء یافته‌بود.

در مقایسه با هاشمی کاشی (۱۳۸۷)، پروین (۱۳۸۴) به یافته‌های مفیدتری در درس املاء دست‌یافته‌است. او در پژوهش خود با عنوان «درس املاء و بررسی راه‌های مشارکت فعالانه دانش‌آموزان در درس املاء» به بررسی علل بروز مشکلات در آموزش املاء پرداخته‌است. و به یافته‌های زیر رسیده‌است:

بسیاری از معلمان می‌پندارند که تنها روش آموختن املا‌ی کلمات، مشق‌نویسی از روی کتاب و نوشتن دیکته از هر درس است. ولی هیچ یک از این دو راه نمی‌تواند روش مفیدی باشد. چون اولی فقط بر تمرین و تکرار طوطی‌وار تکیه می‌کند و دومی بر حافظه. املاء نیز مانند سایر دروس نیاز به آموزش دارد و واگذاری آن به دانش‌آموزان و راهنمایی نکردن، سبب می‌گردد که دانش‌آموزان نتوانند آن چنان که شایسته و بایسته است در درس املاء پیشرفت کنند. روش املاء نوشتن باید یکنواخت نباشد و معلم از روش‌های دیگری به ابتکار خود استفاده نماید. آموزش املاء مربوط به ساعت این درس در برنامه‌ی کلاسی نیست. بلکه اگر در همه دروس هماهنگی وجود داشته‌باشد، کمک شایانی در این راه خواهد شد. معلم به منظور گسترش دادن زمینه‌ی اطلاعات لغوی، تسهیل در فهم لغات مشکل و رسیدن دانش‌آموزان به مراحل و سطوح بالای یادگیری، باید از لغات هم‌خانواده، مشتقات و کلمات متضاد استفاده نماید. لازم است دانش‌آموزان قواعد درست‌نویسی، رسم‌الخط مطابق با بخش‌نامه‌های ارسالی، چگونگی تصحیح املاء و بارم غلط‌های املا‌یی را قبلاً یاد بگیرند. بهتر است در حضور دانش‌آموزان مطابق با دستورالعمل تصحیح املا‌ی فارسی مصوب دفتر برنامه‌ریزی و تکالیف کتاب‌های درس تصحیح املاء صورت گیرد.

وزیری (۱۳۸۸) در اقدام‌پژوهی خود تحت عنوان «چگونه توانستم مشکل املاء‌ی فارسی را در دانش‌آموز (ف) بهبود بخشم»، پژوهشی را بر روی یک دانش‌آموز کم‌توان ذهنی انجام داده‌است. او راهکارهایی مانند: ایجاد فضای دوستانه همراه با بازی‌هایی برای پرورش حافظه‌ی بصری و شنیداری و ارزشیابی توصیفی، را پیشنهاد کرده‌است.

سؤال اول: وضع موجود دانش آموزان کلاس پنجم دبستان نور تیل در درس املاء چگونه است؟

به منظور گردآوری داده‌ها جهت توصیف وضع موجود، از شاخص‌های کیفی و کمی زیر استفاده شده‌است:

(الف) شاخص‌های کیفی وضع موجود

اهداف کلی از آموزش درس املاء در دوره‌ی ابتدایی، که به شرح زیر عنوان شده‌است:

- ۱) آموزش نوشتن کلماتی که مورد احتیاج دانش‌آموزان است؛
- ۲) ارزشیابی از آموخته‌های دانش‌آموزان؛
- ۳) افزایش خزانه‌ی لغات دانش‌آموزان؛
- ۴) آموزش شیوه‌ی نگارش حروف و کلمات؛
- ۵) تقویت توانایی تبدیل نمادهای صوتی به نوشتاری؛
- ۶) تقویت توانایی درست، خوانا و زیبانویسی؛
- ۷) توانایی نوشتن به گونه‌های زبان معیار؛

اقدام‌پژوه با آغاز نیمسال دوم سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ با پرسش از دانش‌آموزان و بررسی پاسخ آن‌ها به سؤالات مطرح شده (قالب و متن سؤالات در پوست ضمیمه می‌باشد)، پرسش از معلم سال گذشته آنان و هم‌چنین مشاهده دقیق رفتار دانش‌آموزان در ساعات درس املاء، به یافته‌های زیر دست یافت:

- ۱- دانش‌آموزان در نوشتن کلمات پرکاربرد و روزمره بسیار ضعیف هستند؛
- ۲- دانش‌آموزان از نحوه ارزشیابی درس املاء و نمرات کسب کرده خود در این درسی ناراضی هستند؛
- ۳- دانش‌آموزان به مقوله‌ی کتاب و کتاب‌خوانی و افزایش خزانه لغات خود علاقه‌ای نشان نمی‌دهند؛
- ۴- دانش‌آموزان از روش آموزشی املاء و خشک و بی‌روح بودن درس املاء ناراضی هستند؛
- ۵- دانش‌آموزان در تشخیص و بازشناسی صوتی و شکل‌گفتاری کلمات بسیار ضعیف عمل می‌کنند؛
- ۶- دانش‌آموزان املائی کلمات را ناخوانا و نامرتب می‌نویسند؛
- ۷- در املائی دانش‌آموزان شکل محاوره‌ای کلمات به تعداد زیاد مشاهده می‌شود؛
- ۸- دانش‌آموزان نگرش مثبتی به درس املاء ندارند.

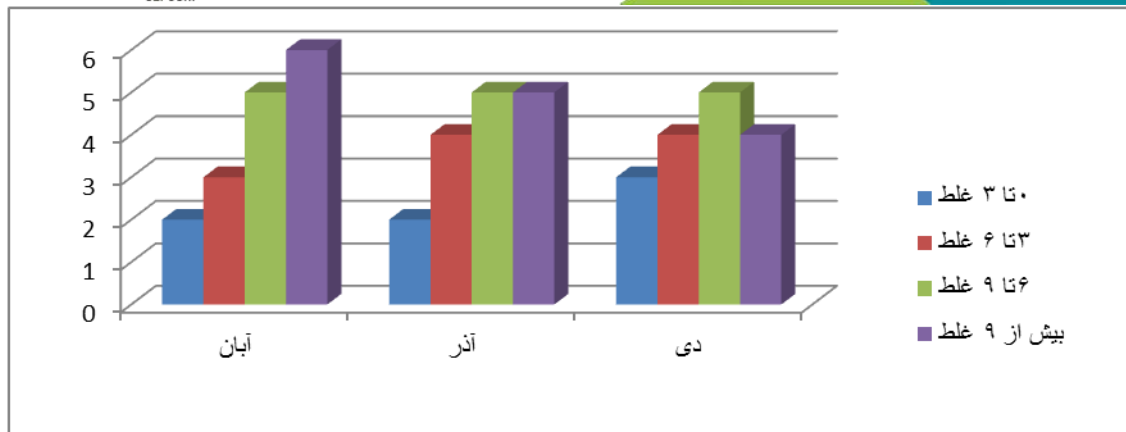
ب) شاخص‌های کمی وضع موجود

اقدام‌پژوه برای توصیف وضع موجود و با استفاده از روش مشاهده مستقیم و مراجعه به دفاتر و برگه‌های املائی دانش‌آموزان و تجزیه و تحلیل این برگه‌ها به داده‌هایی دست یافت که در این بخش در قالب شاخص‌های کمی به شرح زیر ارائه می‌گردد:

جدول شماره (۱): فراوانی تعداد غلط‌های املائی دانش‌آموزان کلاس پنجم در نیمسال اول سال تحصیلی ۹۶-۹۵

تعداد غلط املائی ماه	حداکثر ۳ غلط	۲-۳ غلط	۶-۹	بیش از ۹ غلط
آبان	۲	۳	۵	۶
آذر	۲	۴	۵	۵
دی	۳	۴	۵	۴

نمودار شماره (۱): فراوانی تعداد غلط‌های املائی دانش‌آموزان کلاس پنجم در نیمسال اول سال تحصیلی ۹۶-۹۵

27th July 2017
Tehran - IRAN

جدول و نمودار شماره یک نشان می‌دهند که از ماه‌های آذر به بعد هر ماه تعداد دانش‌آموزان در دسته بیش از ۹ غلط کاهش پیدا می‌کند و این امر نشان‌دهنده بهبود تدریجی عملکرد دانش‌آموزان در درس املاء است.

جدول شماره (۲): فراوانی تعداد غلط‌های املائی دانش‌آموزان در نیمسال اول (وضع موجود)

دسته‌ها	۰ - ۳	۳ - ۶	۶ - ۹	بیش از ۹ غلط	جمع
فراوانی	۷	۱۱	۱۵	۱۵	۴۸
درصد	۱۴,۵٪	۲۲,۹٪	۳۱,۲٪	۳۱,۲٪	۱۰۰٪

جدول شماره ۲ نشان می‌دهد بیش از ۶۰٪ دانش‌آموزان در نیمسال اول سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ در آزمون‌های درس املاء بیش از شش غلط املائی داشتند.

سؤال دوم: علل ضعف دانش‌آموزان در درس املاء کدام عوامل هستند؟

اقدام پژوه پس از مطالعه و بررسی وضع موجود دانش‌آموزان و اطمینان از اینکه این دانش‌آموزان بنا به دلایلی دارای مشکلاتی در نوشتن املاء هستند وارد گام بعدی پژوهش یعنی شناسایی علل و عوامل منجر شده به این وضعیت برآمد. ابتدا دانش‌آموزان را در چند جلسه و هنگام نوشتن املاء بطور دقیق زیر نظر گرفته و مشاهدات خود را با دقت تمام یادداشت نمودم و پس از بررسی یادداشت‌ها و یادآوری حالت‌های جسمی و روانی دانش‌آموزان در هنگام نوشتن املاء متوجه شدم که اکثریت دانش‌آموزان در هنگام نوشتن املاء دارای اضطراب زیادی هستند که این حالت دانش‌آموزان در سایر دروس به ندرت مشاهده می‌شد. سپس برای ادامه بررسی‌ها به سراغ پرونده‌های تحصیلی دانش‌آموزان در پایه‌های قبلی رفتم و تا حد امکان دفاتر املاء سال‌های قبل آنها بررسی شد. موردی که بیش از همه و به راحتی قابل تشخیص بود این بود که بیشتر اشکالات املائی دانش‌آموزان در سال‌های گذشته در تشخیص صداهایی بوده است که شکل‌های نوشتاری مختلف دارند.

در گام بعدی کارنامه‌های سال تحصیلی چهارم دانش‌آموزان مورد بررسی قرار گرفت و همچنان که قابل پیش‌بینی بود مشخص شد بیشتر دانش‌آموزان از همان سال اول دبستان در درس املاء دارای مشکلات اساسی بوده‌اند. بنابراین با توجه به عمیق و ریشه‌دار بودن مشکل تصمیم گرفته شد با دعوت از اولیای دانش‌آموزان درباره این مشکل نظرات و حتی پیشنهادات آن‌ها را نیز مورد توجه قرار داد. برای تحقق این امر پس از هماهنگی با مدیریت آموزشگاه برای اولیاء دعوت‌نامه تهیه و ارسال شد و خوشبختانه با استقبال والدین و حضور همه آن‌ها جلسه برگزار گردید و پس از بحث و نظر خواهی و ارائه گزارش وضعیت دانش‌آموزان توسط والدین، به این نتیجه رسیدم که از نظر والدین و اولیاء دانش‌آموزان، راه حل مشکل و مسئله، ارائه تکالیف شب و مشق‌های زیاد است که دانش‌آموزان را به فعالیت زیاد وادارد. اما به دلیل اینکه نظر محقق چیزی غیر از این بود تصمیم گرفته شد با آموزگاران و همکاران در مدرسه که برخی از آن‌ها دارای سوابق آموزشی خوبی بودند مشورت

کرده و نظر آن ها را نیز مورد بررسی قرار داد. نتیجه بحث با همکاران و نظرات آنها این شد که دانش آموزان در این آموزشگاه علاقه ای به یادگیری ندارند و خانواده بیشتر آن ها نیز حساسیتی به وضعیت یادگیری و تحصیل دانش آموزان نشان نمی دهند و با همه تلاشی که آموزگاران در آموزشگاه دارند باز هم توفیقی در بهبود درس املائی دانش آموزان مشاهده نشده است. همکاران راه حل هایی مثل نوشتن ۱۰ بار از روی کلمه یا عبارت غلط نوشته شده و یا افزایش مشق و تکالیف شب را ارائه دادند.

اقدام پژوه با مرور و جمع بندی داده ها و اطلاعات جمع آوری شده و با طرح این فرضیه که علت یا علل دیگری نیز در این مشکل دخالت دارند با مراجعه به اسناد و متون علمی موجود در این زمینه و مطالعه و یادداشت برداری از آن ها و تجزیه و تحلیل مطالب و نظریه ها به این نتیجه رسید که ضعف و مشکل دانش آموزان در درس املاء می تواند ناشی از دو گونه علل و عوامل زیر باشد:

الف: مشکلات زیربنایی

ب: مشکلات املائی از دیدگاه زبانشناختی.

الف): علل و عوامل زیربنایی:

۱- به علت اینکه دانش آموزان مفهوم کلمه را نمی فهمند یا قبلاً نفهمیده اند (دو زبانه بودن دانش آموزان در این مورد می تواند تاثیر زیادی داشته باشد)؛

۲- کلمات از جانب معلم درست و شمرده تلفظ نمی شوند (دانش آموزان کلاس در مکالمه به زبان فارسی دارای مشکلات اساسی هستند)؛

۳- احتمال وجود نقص شنوایی در دانش آموزان؛

۴- روش و شیوه گفتن املاء توسط معلم؛

۴- احتمال ضعف بینایی دانش آموزان؛

۵- بی توجهی اولیاء دانش آموزان به وضعیت تحصیلی و به خصوص درس املاء؛

۶- عدم تشویق دانش آموزان توسط آموزگار و اولیاء و انگیزه پایین دانش آموزان به یادگیری؛

۷- جذاب نبودن زنگ املاء برای دانش آموزان (دانش آموزان در کلاس املاء دارای اضطراب زیادی بودند)؛

۹- عدم توجه کافی به اصل آسان گیری و تکرار و مداومت در گفتن املاء.

ب): مشکلات املائی از دیدگاه زبانشناختی:

به طور کلی نوشتن به سه مرحله تقسیم می شود:

الف) نوشتن غیر فعال (رونویسی)

ب) نوشتن نیمه فعال (املاء)

ج) نوشتن فعال (جمله سازی) انشاء و انواع آن

بنابراین املاء نویسی به معنی توانایی جانشین کردن صحیح صورت نوشتاری حروف، کلمات و جمله ها به جای صورت آوایی آنهاست. دانش آموزان باید به این مهارت دست یابند تا بتوانند بخوبی بین صورت تلفظی کلمه ها و حروف سازنده آنها پیوند مناسبی برقرار کنند. دانش آموزان هنگام نوشتن املاء باید نکاتی را درباره صداهایی که بوسیله معلم در قالب کلمات و جمله ها بر زبان جاری می شود رعایت نمایند :

الف) آنها را خوب بشنوند + تشخیص دقیق کلمه + ادراک کلمه؛

ب) آنها را خوب تشخیص دهند + یادآوری و مجسم ساختن تصویر + بازشناسی کلمه صحیح در ذهن؛

ج) آنها را درست بنویسند + نوشتن صحیح حروف سازنده کلمه + بازنویسی کلمه و توالی مناسب آنها.

املاء در اصطلاح پایه های ابتدایی، به تبع دیگران چیزی نوشتن است. منظور آن است که مربی مطلبی را بیان می کند و دانش آموز آن را طبق ویژگی های نوشتاری تعیین شده در کتاب درسی بدون کم و کاست

می نویسد. وهمچنین اختلال زبانی به هر نوع نارسایی در بیان و ادراک شفاهی و مکتوب کلمه ها، جمله ها و پیام های زبانی اطلاق می شود. اختلال زبانی برای دانش آموز مبتلا به آن در راه یادگیری و همچنین ارتباط با معلم و دیگر دانش آموزان موانع زیادی ایجاد می کند. این اختلال مانند هر اختلال دیگری مانع شکوفایی و بالندگی استعداد طبیعی او شده، تلاش های تحصیلی وی را بویژه در دروس فارسی، املاء، جمله نویسی و انشاء کم اثر می سازد. همچنین باعث انزوای اجتماعی دانش آموز شده موجبات بروز اختلالات رفتاری دیگری مثل اضطراب، پرخاشگری، افسردگی و غیره را فراهم می سازد.

اختلالات املاء نوعی از اختلالات زبان مکتوب یا نوشتاری است. عواملی که باعث می شوند دانش آموزان دچار این ضعف آموزشی شوند ناشی از: ۱- ضعف در عملکرد شنیداری ۲- ضعف در حافظه دیداری ۳- ضعف در عملکرد حافظه حرکتی است

ضعف در عملکرد شنیداری به دو صورت است. برخی از دانش آموزان هنگام نوشتن املاء یک یا چند حرف را از کلمات مختلف حذف یا برعکس به آن اضافه می کنند. برخی دیگر آن چه را می شوند بصورت تحت الفظی می نویسند مثلاً لذت را به صورت لذت می نویسند یا صابون را به صورت صابون می نویسند و یا ژاله را جاله می نویسند. در ضعف حافظه دیداری دانش آموزان نمی توانند صورت صحیح حروف الفبا یا شکل کلمه ها را که از توالی حروف ساخته می شود را در حافظه ی دیداری خود ثبت کنند و به یادآورند. مثلاً جنگل را نجگل می نویسند. برخی دانش آموزان از توانایی به خاطر آوردن حرکات لازم دست برای نوشتن نکته های زبان عاجز هستند و حتی حرکات دست را در نوشتن برخی کلمه ها به کلی فراموش می کنند (زند، ۱۳۷۹).

به طور خلاصه اشکالات املائی دانش آموزان که از دیدگاه زبانشناختی بر اثر اشکالات رسم الخطی، تاثیر لهجه ها و گویش های محلی دانش آموزان و فرایندهای آوایی حذف، تبدیل، افزایش و قلب به وجود می آیند، از دیدگاه روانشناختی از موارد زیر سرچشمه می گیرند:

(ج) ضعف در حافظه دیداری، مثل: حيله هيله؛

(د) ضعف در حافظه توالی دیداری، مثل: مادر مارد؛

(ه) قرینه نویسی؛

(و) وارونه نویسی؛

(ز) عدم دقت، مثل: گندم گندم؛

(ح) نارسانویسی، مثل: رستم رسم.

با توجه به مبانی نظری مطرح شده، اقدام پژوه به بررسی علل ضعف و ناتوانی دانش آموزان در این درس پرداخت تا راه کارهایی را متناسب با آن ها در پیش بگیرد. چرا که غلط های املائی دانش آموزان، از یک نوع نیستند تا بتوان با اتخاذ یک روش همه ی آن اشتباهات را از بین برد و به پیشرفت آنان اطمینان داشت. بنابراین اشتباهات و غلط های املائی دانش آموزان در آزمون ها و املاهای متعدّد بررسی و یادداشت گردید.

پس از بررسی اشکالات املاهای متعدّد دانش آموزان و استخراج نتایج، داده های کمی زیر به دست آمد. در هر یک از مؤلفه های مطرح شده، اعداد به دست آمده از مجموع کل کلاس یعنی ۱۶ نفر می باشد.

جدول شماره (۳): فراوانی اشکالات املایی دانش آموزان از دیدگاه روان‌شناختی در نیمسال اول ۹۵-۹۶

مؤلفه	ضعف در حساسیت شنوایی	ضعف در حافظه شنوایی	ضعف در حافظه دیداری	ضعف در حافظه قوامی دیداری	قرینه‌نویسی	وارونه نویسی	عدم دقت	نارسا نویسی	جمع کل
فراوانی	۳	۵	۷۲	۰	۰	۰	۲۹	۲۷	۱۳۶
درصد	٪۲	٪۴	٪۵۳	٪۰	٪۰	٪۰	٪۲۱	٪۲۰	٪۱۰۰

اقدام پژوه بر اساس جدول و نمودار شماره‌ی سه به این نکته پی برد که بیشترین علت ضعف املایی دانش‌آموزان در ضعف حافظه‌ی دیداری است.

اقدام پژوه در گام بعدی، به شناسایی دانش‌آموزانی که در موارد دیگر اشکالات املایی ضعف بیشتری داشتند، پرداخت. این دانش‌آموزان ۴ نفر بودند. با بررسی برگه‌های چند املای آنها داده‌های زیر به دست یافت. این چهار دانش‌آموز در یک گروه جداگانه قرار گرفتند.

جدول شماره (۴): علل اشکالات املایی دانش‌آموزان از دیدگاه روان‌شناختی در نیمسال اول

مؤلفه‌ها	ضعف حساسیت شنوایی	ضعف حافظه شنوایی	ضعف حافظه دیداری	ضعف حافظه قوامی دیداری	قرینه نویسی	وارونه نویسی	عدم دقت	نارسا نویسی	دانش‌آموز
مهدی عربی	۱	۰	۹	۰	۰	۰	۳	۴	
امیر علی زارع اقدم	۰	۰	۱۱	۰	۰	۰	۵	۴	
فرهاد فعله کاری	۰	۰	۹	۰	۰	۰	۳	۳	
محمد علی آهورفتار	۱	۳	۱۲	۰	۰	۰	۶	۵	

همچنان که در جدول شماره (۴) مشاهده می‌شود بیشترین فراوانی علت اشتباهات و غلط‌های املایی چهار نفر از دانش‌آموزان ضعیف واحد درسی املاء در مؤلفه ضعف حافظه دیداری هستند که این امر لزوم یک برنامه و طرح آموزشی برای این مؤلفه را نشان می‌دهد که این روش آموزشی پیشنهادی در ادامه آورده شده است.

سؤال سوم: با چه روش‌هایی می‌توان ضعف دانش‌آموزان در درس املاء را برطرف نمود؟

املاء واژه‌ای است عربی و معنای آن نوشتن مطلبی است که دیگری بگوید یا بخواند. درس املاء در برنامه آموزشی دوره ابتدایی اهداف زیر را در بر می‌گیرد:

۱- آموزش صورت صحیح نوشتاری کلمه ها و جمله های زبان فارسی؛

۲- تشخیص اشکالات املائی دانش آموزان و رفع آنها؛

۳- تمرین آموخته های نوشتاری دانش آموزان در رونویسی؛

بدهی است با نوشتاری که با غلط های املائی همراه باشد ارتباط زبانی بین افراد جامعه بخوبی برقرار نمی شود. بنابراین لزوم توجه به این درس کاملاً روشن است علاوه بر اهداف فوق، املاء نویسی دانش آموزان را یاری می کند تا مهارت های خود را در زمینه های زیر تقویت نمایند:

۱- گوش دادن با دقت؛

۲- تمرکز و توجه داشتن به گفتار گوینده (معلم)؛

۳- آمادگی لازم برای گذر از رونویسی (نوشتن غیرفعال) جمله نویسی و انشاء (نوشتن فعال)؛

اقدام پژوه در این بخش از تحقیق و با مطالعه و یادداشت برداری از اسناد علمی موجود در این زمینه به این نتیجه رسید که علیرغم دیدگاه اکثر آموزگاران و متولیان آموزش، یاددهی واحد آموزشی املاء نیازمند توجه بیشتر به برخی نکات ریز و کلیدی از جمله موارد زیر است:

۱- توجه بیشتر به وجه آموزشی درس املاء نسبت به وجه آزمونی آن؛

۲- انعطاف پذیری در انتخاب تمرینات در هر جلسه املاء؛

۳- توجه به کلمات به عنوان عناصر سازنده جمله های زبانی؛

۴- ارتباط زنجیر وار املاهای اخذ شده در جلسات گوناگون؛

در این بخش از تحقیق به روشی اشاره می شود که در تحقیقات و بررسی های علمی انجام گرفته در زمینه آموزش درس املاء به نتایج بسیار خوبی رسیده است. و اقدام پژوه نیز از این روش آموزشی به عنوان طرح و چارچوب اصلی آموزش خود از آن استفاده نمود. این روش و راهبرد آموزشی دارای چهار مرحله به شرح ذیل است:

مرحله اول: انتخاب و گزینش متن املاء

در انتخاب متن باید دقت زیادی کرد تا متن انتخاب شده دارای جمله باشد و از انتخاب کلمه به تنهایی خودداری شود. به این دلیل که دانش آموز دوره ابتدایی در بیشتر موارد معنا و مفهوم کلمات را در داخل متن بهتر تشخیص می دهد. همچنین کلمات سازنده جملات متن باید از حروفی تشکیل شده باشند که قبلاً تدریس شده اند. این مورد بیشتر در پایه اول دوره ابتدایی مورد نظر است.

کلمات خارج از متن کتاب های درسی، از ۲۰٪ کل کلمات بیشتر نباشد. در آموزش نوشتن املاء و صورت نوشتاری کلمات بهتر این است که جهت تشویق دانش آموزان به مطالعه کتب غیر درسی و یا به چالش کشیدن توانایی آنها در نوشتن املاء تعدادی کلمات خارج از متن درسی نیز آورده شود اما نکته کلیدی این است که باید توجه کرد که تعداد این کلمات نا آشنا نباید زیاد باشد چون در این صورت دانش آموز دچار یاس شده و حتی ممکن است بین میزان مطالعه و نمره خود رابطه مستقیمی قائل نباشد که در این صورت میزان مطالعه دانش آموز به میزان بسیار زیادی دچار افت می گردد. در این زمینه آموزگار می تواند برای رعایت اصل تنها ۲۰٪ خارج از متن درس، در هر جلسه از کلماتی که در جلسات قبلی برای دانش آموزان مشکل بوده اند نیز استفاده کند تا بتواند درجه پیشرفت شاگردان را اندازه گیری کند.

مرحله دوم: آمادگی دانش آموز و گفتن متن املاء

در این مرحله آموزگار متن انتخاب شده را به یکی از دانش آموزان (ترجیحاً دانش آموز قوی) در پای تخته خوانده و دانش آموز متن را روی تخته می نویسد. سپس از همان دانش آموز یا یکی از دانش آموزان دیگر خواسته می شود متن نوشته شده در تخته را بخواند و در صورتی که متن دارای اشتباه و غلط املائی است توسط آموزگار اصلاح می گردد. سپس معلم متن املاء را از روی تابلو پاک کرده، پس از آماده شدن دانش آموزان، آن را با صدایی بلند و لحنی شمرده و حداکثر تا دو بار قرائت می کند. البته هنگام قرائت متن املاء از خواندن کلمه به کلمه خودداری کرده، متن را به صورت گروه های اسمی و فعلی یا

جمله کامل قرائت می کند تا دانش آموزان با بافت جمله و معنای آن آشنا شوند. متن املاء را با سرعت مناسب تکرار می کند تا کند نویسان هم، اشکالات خود را بر طرف نمایند.

مرحله سوم: بررسی املاي دانش آموزان

این مرحله با مشارکت کامل دانش آموزان انجام می شود و معلم بدون اشاره به نام آنان، تک تک املاء ها را بررسی و مشکلات را استخراج می کند. به این ترتیب که معلم املاي اولین دانش آموز را در دست می گیرد و به کمک دانش آموزان کلمات یاد شده را رونویسی می کند. سپس املاي دومین، سومین و ... در دست می گیرد و به کمک همان دانش آموز یا دانش آموز دیگری، صورت صحیح غلط های املايي را روی تابلو ثبت می کند. البته هر جا که غلط ها تکراری بودند جلوی اولین مورد آن یک علامت (مثلاً *) می زند. در پایان با شمردن غلط ها، اشکالات املايي دانش آموزان را اولویت بندی می کند.

مرحله چهارم: تمرین و تقویت

در این گام معلم با توجه به مهمترین و پر تعداد ترین اشکالات املايي دانش آموزان با بکار گیری انواع تمرینات حرف نویسی و کلمه نویسی و همچنین تمرینات کلمه سازی و جمله سازی به تقویت توان نوشتاری دانش آموزان می پردازد. پس از اجرا و پیاده سازی روش آموزشی فوق اقدام پژوه جهت مرور و بازبینی فعالیت های آموزشی این تحقیق، جلسه همفکری و مشورت را با حضور آموزگاران و مدیریت مدرسه برگزار کرد که در این جلسه ابتدا اقدام پژوه گزارشی از فرایند تحقیق و اقدامات انجام گرفته در اختیار همکاران گذاشت و سپس همکاران موارد و راهنمایی های ارزنده ای را در اختیار اقدام پژوه گذاشتند و پس از مشورت و همفکری با همکاران، اقدام پژوه تصمیم گرفت روش های تکمیلی دیگری را با در نظر گرفتن نکات بیان شده توسط همکاران اجرا نماید بنابراین در مرحله اول این روش ابتدا حروف الفبای فارسی مرور و یادآوری شد و سپس دانش آموزان در هر روز تعدادی از حروفی که در آن اشکال داشتند مورد بازآموزی و تمرین و در آخر کلمه سازی با آن حروف می پرداختند. استفاده از جدول الفبای کتاب فارسی اول و کارت های تند خوانی، ترکیب صامت با مصوت کمک موثری در یاد گیری دانش آموزان کرد.

در هفته های بعدی از کتاب فارسی دوم استفاده کردیم. در ابتدا قسمتی از درس (یک پاراگراف) قرائت می شد و دانش آموزان با دقت به کتاب خود نگاه می کردند. سپس قسمت گفته شده را می خواندند و غلط های را که می خواندند در یک دفتر یادداشت می گردید و دفعات بعدی ابتدا غلط ها تکرار و تمرین می شد (خواندن و نوشتن)، وقتی که دانش آموزان در خواندن درس جدید مهارت کافی بدست می آوردند. مرحله نوشتن آغاز می گردید. سعی می شد هنگام نوشتن متنی، متن ها خوانده شده بعد نوشته شود این کار ادامه داشت و روز به روز پیشرفتی در وضعیت دانش آموزان مشاهده می گردید. طوری که تا قبل از شروع کار با آنان، این دانش آموزان در کلاس املاء بیش از سه چهار کلمه نمی توانستند بنویسند و به جرات می توان گفت نمی دانستند چگونه بنویسند و چی بنویسند و بخش و صدا کشی برای آنان نامفهوم بود. اما بعد از تدریس به تدریج دانش آموزان ضعیف توانستند متن املاء را همانند سایر دانش آموزان بنویسند و نمرات بالاتری بگیرند.

در ادامه با مشکل غلط نویسی کلماتی که حروف عربی دارند (ث - ح - ط - ت - ذ - ض - ظ و ...) مواجه شدیم که جهت غلبه بر این مشکل سعی شد زیر کلمات فوق خط کشیده شود و در دفتر نوشته شود و این کلمات بیشتر قرائت و نوشته شود تا ملکه ذهن گردد.

خوشبختانه بعد از حدود ده جلسه دانش آموزان مشکل دار، طوری پیشرفت کردند که باور کردن آن حتی برای خود دانش آموزان سخت بود. نتیجه این بهبود وضعیت املاي دانش آموزان به واحد های درسی دیگر نیز کشیده شد به طوری که این دانش آموزان در درس های دیگر نیز به مراتب نمرات بهتر و وضعیت بهتری نشان دادند که این امر از مزایای تقویت و بهبود وضعیت املاي دانش آموزان بود. جهت تشویق دانش آموزانی که پیشرفت کرده بودند جوایزی تهیه و در حضور والدین دانش

آموزان به آنها اهدا گردید. اولیای دانش آموزان هم خیلی خوشحال بودند و خواستار اجرای روش های مشابه در سایر دروس و واحد های درسی بودند.

سؤال چهارم: آیا روش های آموزشی بکار رفته در ارتقای وضعیت املاء دانش آموزان شده موثر بوده اند؟ اقدام پژوه پس از مراحل مطالعه وضع موجود، شناسائی علل ضعف، و برنامه ریزی و طرح ریزی روش آموزشی جدید و اجرای آن برای بررسی میزان تاثیر روش و طرح آموزشی خود، داده های نهایی را به صورت شاخص های کمی وضع موجود، جمع آوری و مورد بررسی قرار داد که نتایج بدست آمده در زیر آمده است:

نتایج:

برای توصیف وضع مطلوب، می توان از اعداد و ارقام نیز استفاده کرد که در این بخش در قالب شاخص های کمی به شرح زیر ارائه می گردد.

استفاده از روش مشاهده مستقیم

در این قسمت به بررسی نمرات دانش آموزان در سه آزمون آخر پرداخته شده است. وضعیت دانش آموزان در سه آزمون های کلاسی در وضعیت موجود (آبان - آذر - دی ۱۳۹۵) و وضعیت مطلوب (اسفند - فروردین و اردیبهشت ۱۳۹۶) پس از چند ماه آموزش به روش مورد نظر در جدول زیر به تفصیل آمده است.

جدول شماره (۵): فراوانی تعداد غلط های املائی دانش آموزان در نیمسال اول (وضعیت موجود)

دسته ها	۰ - ۳	۳ - ۶	۶ - ۹	بیش از ۹ غلط	جمع
فراوانی	۷	۱۱	۱۵	۱۵	۴۸
درصد	۱۴,۵٪	۲۲,۹٪	۳۱,۲٪	۳۱,۲٪	۱۰۰٪

جدول شماره (۶): فراوانی تعداد غلط های املائی دانش آموزان در نیمسال دوم (وضعیت مطلوب)

دسته ها	۰ - ۳	۳ - ۶	۶ - ۹	بیش از ۹ غلط	جمع
فراوانی	۱۴	۱۹	۹	۶	۴۸
درصد	۲۹٪	۳۹٪	۱۹٪	۱۳٪	۱۰۰٪

داده های بدست آمده در جدول های شماره (۵ و ۶): نشان می دهد درصد دانش آموزان با تعداد غلط املائی کمتر از سه غلط از ۱۴,۵٪ به ۲۹٪ درصد افزایش یافته است. همچنین تعداد دانش آموزان با تعداد غلط بیش از نه غلط از ۳۱,۲٪ به ۱۳٪ کاهش یافته است بنابراین با توجه به اینکه بر اساس نتایج بدست آمده تعداد دانش آموزان دسته اول (کمتر از سه غلط) افزایش و فراوانی دانش آموزان دسته چهارم (بیش از نه غلط) کاهش یافته است می توان نتیجه گرفت که روش آموزشی بکار رفته موثر بوده و سبب افزایش و بهبود مهارت املاء نویسی دانش آموزان کلاس پنجم دبستان نور تیل شده است.

بررسی وضعیت سایر متغیر ها بعد از پایان دوره و اجرای روش آموزشی جدید:

همچنان که در بخش های قبلی گفته شد تعداد چهار دانش آموز در نوشتن املاء دچار وضعیت ضعیف تر و تعداد غلط های املائی بیشتری بودند که داده های توصیفی این دانش آموزان در نیمسال اول (وضع موجود) و نیمسال دوم و بعد از آموزش به روش جدید (وضع مطلوب) در جداول زیر آورده شده است.

جدول شماره (۷) : علل اشکالات املائی دانش آموزان در نیمسال اول (وضع موجود)

مؤلفه ها	ضعف حساسیت شنوایی	ضعف حافظه شنوایی	ضعف حافظه دیداری	ضعف حافظه قوامی دیداری	قرینه نویسی	وارونه نویسی	عدم دقت	نارسا نویسی
مهدی عربی	۱	۰	۹	۰	۰	۰	۳	۴
امیر علی زارع اقدم	۰	۰	۱۱	۰	۰	۰	۵	۴
فرهاد فعله کاری	۰	۰	۹	۰	۰	۰	۳	۳
محمد علی آهورفتار	۱	۳	۱۲	۰	۰	۰	۶	۵

جدول شماره (۸): علل اشکالات املائی دانش آموزان در نیمسال دوم (وضع مطلوب)

مؤلفه ها	ضعف حساسیت شنوایی	ضعف حافظه شنوایی	ضعف حافظه دیداری	ضعف حافظه قوامی دیداری	قرینه نویسی	وارونه نویسی	عدم دقت	نارسا نویسی
مهدی عربی	۱	۰	۶	۰	۰	۰	۴	۲
امیر علی زارع اقدم	۰	۰	۷	۰	۰	۰	۴	۴
فرهاد فعله کاری	۰	۰	۴	۰	۰	۰	۴	۲
محمد علی آهورفتار	۱	۳	۱۰	۰	۰	۰	۷	۳

داده های جدول های شماره (۷ و ۸) بهبود اشکالات رایج املائی را در دانش آموزان بعد از اجرای روش و راهکار های بکار بسته به وضوح نشان می دهد و داده های این جداول نشانگر این است که فراوانی اشتباهات و غلط های املائی در همه مؤلفه ها پس از روش بکار رفته رو به کاهش رفته است.

جدول شماره (۹): داده های توصیفی وضع موجود و مطلوب در متغیر میزان علاقه به واحد درسی املاء

مؤلفه	علاقه مند به درس املاء
وضع موجود	۷ نفر

27th July 2017
 Tehran - IRAN

۱۵ نفر	وضع مطلوب
--------	-----------

با توجه به شاخص‌های کمی و کیفی طرح می‌توان نتیجه گرفت، به کارگیری تعدادی از راهبردها و روش‌ها، در میزان علاقه مندی آن‌ها به درس املاء موثر واقع شده است.

بحث و نتیجه گیری

اصولا هر نوع پیشرفت و توسعه، ارتباط مستقیمی با تحقیقات علمی دارد و رشد و توسعه کشورهای پیشرفته، در نتیجه سرمایه‌گذاری در بخش پژوهش است. حجم وسیع پژوهش‌های علمی در کشورهای توسعه یافته و صنعتی گویای این واقعیت است که کشورهای پیشرفته صنعتی بخش قابل توجهی از تولید ناخالص ملی را به سرمایه‌گذاری در امور پژوهشی و تحقیقاتی اختصاص داده‌اند. به گفته کارشناسان، این رقم برای کشورهای صنعتی ۵٪ است، حال آنکه در ایران این رقم حدود نیم درصد است.

نوع و سطح فعالیت‌های پژوهشی یکی از شاخص‌های اصلی توسعه و پیشرفت محسوب می‌شود. موفقیت در تمام فعالیت‌های مربوط به توسعه صنایع، کشاورزی، خدمات و غیره به نحوی به گسترش فعالیت‌های پژوهشی بستگی دارد. در واقع پژوهش یکی از محورهای مهمی است که ضامن پیشرفت و توسعه پایدار در هر کشور به شمار می‌آید. اگر پژوهشی صورت نگیرد دانش بشری افزایش نخواهد یافت و دچار سکون و رکود خواهد شد. بدون انجام پژوهش امور آموزشی نیز از پویایی و نشاط لازم نیز برخوردار نخواهد بود. همه آنچه که به عنوان پیشرفت علوم در اعصار مختلف تاریخ می‌شناسیم حاصل تلاش افرادی است که در کار خود رویکردی پژوهشی داشته‌اند و ذهن پرسشگرشان همواره محرکی برای فعالیت‌های پژوهشی آنان بوده است.

کارشناسان علوم تربیتی معتقدند در صورتی که کودکان مستعد در شرایط مناسب آموزش دیده و فعالانه در جریان یادگیری شرکت داشته باشند در آینده به مبتکران و نوآرانی مبدل خواهند شد که سهم وافری در فرایند پیشرفت و توسعه علمی در ابعاد منطقه ای و ملی و بین المللی ایفا می‌کنند. با انجام پژوهش در مقاطع ابتدایی می‌توان میزان یادگیری افراد را افزایش داد. بنابراین باید پژوهش از همان دوران ابتدایی به کودکان آموزش داده شود تا در آینده شاهد تحقیقاتی کاربردی و پر بار باشیم. یعنی روحیه محقق پروری باید از دبستان و بلکه درست‌تر آن است که از خانه شروع شود و کلمات مقدس چه ؟ چرا ؟ چگونه و که ؟ کی ؟ کجا ؟ چند ؟ کدام ؟ و ... بر ورد زبان باشند . متاسفانه در فرهنگ ما این کلمات وقتی از سوی کسی به کار برده می‌شوند معمولا یا به فضولی شخص تلقی می‌شوند و یا از ترس کشف بی‌سوادی فردی که قرار است به این سوالات پاسخ گوید ، عقیم می‌مانند.

اقدام پژوهی نیز تلاش کرد که با استفاده از این بستر آماده برای حل مسئله‌ای که در کلاس خود با آن روبرو بود، گام بردارد و برای رسیدن به وضع مطلوب تلاش کند.

هدف اساسی برنامه‌ی درسی زبان‌آموزی، توجه به تقویت و پرورش مهارت‌های چهارگانه است. به طوری که دانش‌آموزان در گفت و شنودها شرکت و ارتباط برقرار کنند و افکار، احساسات و نظرات خود را به دو صورت گفتار و نوشتار بیان کنند. در این راستا نوشتن، مرحله‌ی نهایی و تکامل یافته‌ی است که بر شنیدن، گفتن و خواندن استوار می‌گردد. چاره‌اندیشی برای حل مشکلات دانش‌آموزان در این حوزه امری بدیهی و ضروری است. معلم بایستی با کمک ابزار دقیق علمی و روان‌شناسی پای به این مرحله بگذارد. روش‌های قدیمی از جمله: تکرار و تمرین خسته‌کننده و رونویسی‌های بی‌هدف، ناکارآمدی خود را در این زمینه به اثبات رسانده‌اند. این‌گونه راه‌حل‌ها نه تنها مشکلی را از دانش‌آموزان برطرف نمی‌سازد؛ بلکه نوعی ملال و دل‌زدگی را نیز پدید می‌آورد.

کار یک معلم در زمینه‌ی استفاده از روش‌های مختلف تدریس را می‌توان به کار یک نقاش تشبیه کرد. همان‌طور که یک نقاش برای ترسیم و خلق یک تابلوی نقاشی از رنگ‌های مختلف استفاده می‌کند. هرگاه لازم باشد، آنها را درهم می‌آمیزد تا اثر هنر خود را به بهترین شکل ممکن به وجود آورد. یک معلم هم پس از آشنایی با اصول و مراحل اجرای الگوهای گوناگون تدریس در عمل و هنگام ارائه‌ی درس می‌تواند با تشخیص موقعیت و توجه به توانایی‌های دانش‌آموزان و بر حسب نوع مفهوم، ترکیبی از الگوهای مختلف تدریس را به کار برد.

اقدام پژوه در این طرح تلاش می‌کند با استفاده از روش‌ها و راه‌حل‌های مختلف برای بهبود وضعیت دانش‌آموزان در اشکالات املائی رایج، به ویژه تقویت حافظه‌ی دیداری گام بردارد. در این راستا سعی می‌کند به علائق دانش‌آموزان توجه نماید. به ویژه به روش‌هایی که با بازی و مسابقه همراه بود؛ تا با ایجاد علاقه در دانش‌آموزان آنان را به فعالیت واداشته و آموزش درس املاء را برایشان، جذاب و شیرین کند.

در انتها قابل ذکر است که اقدام پژوه توانست با انتخاب راه‌حل‌های مناسب، به وضع مطلوب برسد و به ارتقاء سطح کیفی درس املاء و ایجاد علاقه در دانش‌آموزان دست یابد. به عبارت دیگر اقدام پژوه توانست ۴۴٪ (۷ نفر از ۱۶ نفر) از آزمودنی‌های پژوهشی علاقه‌مند به درس املاء را، به ۹۴٪ (۱۵ نفر) و در زمینه‌ی برطرف‌سازی اشکالات املائی دانش‌آموزان:

در ضعف حافظه‌ی دیداری از ۴۱ مورد به ۲۷ مورد؛

و در نارسانویسی از ۱۶ مورد به ۱۱ مورد کاهش دهد.

در پایان بایست پذیرفت که درس املاء نیز مانند سایر دروس نیاز به توجه و بازنگری دارد و در این زمینه روی آوردن به روش‌های فعال تدریس، توجه به علاقه‌ی دانش‌آموزان، اجتناب‌ناپذیر است. بدین منظور می‌بایست ابتدا در نگرش و نحوه‌ی برداشت همکاران از این درس و سپس نحوه‌ی تدریس آن بازنگری‌های جدی صورت پذیرد تا یادگیری سریع‌تر و ماندگارتر ایجاد شود.

پیشنهاد های کاربردی

به طور کلی با جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها و تجزیه و تحلیل آنها، تبادل تجربه با همکاران و همچنین نتایج مطالعه و تحقیقات انجام شده و جمع‌بندی آنها، موارد زیر جهت تقویت و افزایش مهارت املاء نویسی پیشنهاد می‌گردد:

۱ - روش‌های تقویت حافظه‌ی دیداری

ضعف در حافظه‌ی دیداری، اشتباه در نوشتن حروفی است که دارای صدای یکسان اما شکل نوشتاری متفاوت هستند. عمده‌ترین مشکل املائی دانش‌آموزان ناتوانی در جایگزینی درست این حروف می‌باشد. از جمله روش‌های تقویت و بهبود این حافظه می‌توان به روش‌های زیر اشاره کرد:

۱-۱- شبکه‌ی بازیابی کلمات

یکی از روش‌های فعال در فرآیند یاددهی - یادگیری، روش شبکه بازیابی کلمات است. معلم کلماتی را که از نظر املائی مهم هستند، از درس مورد نظر یا چند درس، انتخاب می‌نماید و روی برگه‌هایی می‌نویسد. آن‌ها را در ظرفی می‌ریزد. ظرف مزبور را در مقابل دانش‌آموزان قرار داده و هر فرد یک برگه برمی‌دارد. معلم یکی از واژه‌ها را نام می‌برد. دانش‌آموزانی که برگه‌ی مورد نظر را در اختیار دارد، پای تخته آمده و آن را می‌نویسد (مهدی‌مقدم، ۱۳۸۸).

۲-۱- پرکردنی

معلم با همکاری دانش‌آموزان، یک کلمه‌ی مشکل درس را انتخاب می‌کند. سپس به تعداد حروف آن کلمه، یک جدول روی تخته می‌کشد. بعد از بچه‌ها می‌خواهد که حروف را به صورت تصادفی بگویند تا جدول کامل شود (عبداللهی حسینی، ۱۳۸۶).

۳-۱- املائی ذهنی

معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد یک بار متن مورد املاء را با دقت بخوانند و کتاب‌ها را ببندند. سپس هر چه در ذهن دارند، در دفترشان بنویسند.

۴-۱- کامل‌کردنی

در این روش در متن، کلماتی را که ارزش املائی دارند، نمی‌نویسیم و جایشان را خالی می‌گذاریم. سپس از بچه‌ها می‌خواهیم هنگام قرائت متن توسط معلم، فقط جاهای خالی را پر کنند.

۵-۱- املائی گروهی

در این شیوه، هر گروه یک متن املایی را بر اساس درس مشخص شده طرح می‌کند و بعضی از کلمه‌ها را غلط می‌نویسد. سپس این متن‌های طرح شده در گروه‌ها جابه‌جا می‌شوند. هر گروه واژه‌های نادرست را پیدا کرده و شکل درست املایی آن را می‌نویسد.

۱-۶- املای جمله‌سازی

در این شیوه که به صورت گروهی انجام می‌گیرد معلم به هر یک از گروه‌ها کلمات یا ترکیباتی می‌دهد تا با آن جمله بسازند. بعد از پایان یافتن جمله‌سازی گروه‌ها، هر گروه جمله‌هایی را که ساخته می‌خواند و بقیه‌ی گروه‌ها این بند را می‌نویسند. در آخر متن املایی پدید می‌آید که دانش‌آموزان خود طراح آن هستند.

۱-۷- املای کارتی

معلم واژه‌های دشوار درس را بر روی کارت‌هایی یادداشت می‌کند. در برخی از آنها واژه را به صورت نادرست می‌نویسد. سپس کارت‌ها را در اختیار گروه قرار می‌دهد و از آنها می‌خواهد تا شکل درست املایی واژه‌های غلط را بر روی تابلوی کلاس بنویسند.

۱-۸- خواندن کتاب با صدای بلند

هنگامی که با صدای بلند برای بچه‌ها کتاب می‌خوانید، فرصت خوبی پیدا می‌کنید که نوشته‌ها را با هم تجربه کنید. با این کار آنها به زبان توجه می‌کنند و مهارت‌های ضروری درک مطلب آنها که در مدرسه و در سال‌های بعد به آن نیاز دارند، پرورش می‌یابد.

۱-۹- آموزش هم‌خانواده

در این روش معلم هنگام تدریس درس مورد نظر املاء، به هر واژه‌ی دشواری که می‌رسد از دانش‌آموزان می‌خواهد که یک یا دو هم‌خانواده مثال بزنند یا اینکه تکالیفی را برای تمرین هم‌خانواده طراحی کند و در اختیار دانش‌آموزان قرار دهد.

۱-۱۰- بازی املایی «نصف دیگرم کجاست»

این فعالیت می‌تواند به صورت فردی یا گروهی انجام گیرد. معلم یک جمله را انتخاب کرده و آن جمله را به صورت کلمه به کلمه روی هر کارت می‌نویسد و بین گروه‌ها تقسیم می‌کند سپس جمله یا جمله‌های مورد نظر را روی تابلو می‌نویسد و از هر گروه می‌خواهد کارت مربوط به جمله را روی تابلو نصب کند. هر گروهی که بتواند جمله‌ی خود را سریع‌تر کامل کند برنده است و تشویق می‌شود.

۲- روش‌های ابتکاری در جهت تقویت حافظه‌ی دیداری

اساس کار اقدام‌پژوه در روش‌های ابتکاری، یافتن روش‌هایی نو و بدیع در آموزش املاء و در عین حال مؤثر بودن و عملی بودن آنها بوده است.

۲-۱- جدول کوش‌یاب

در این روش جدولی طراحی می‌شود که در آن حروف کلمات دشوار از نظر املایی به صورت نامرتب چیده شده‌اند. دانش‌آموزان بایستی حروف این واژه‌ها را در جدول پیدا کند.

۲-۲- مکعب جورچین حروف

معلم دو گروه از بین دانش‌آموزان انتخاب می‌کند و سپس واژه‌ای از متن مشخص شده برای املاء انتخاب می‌کند و از دانش‌آموزان می‌خواهد که با مکعب‌ها حروف این کلمه را کنار هم بچینند.

۲-۳- مسابقه‌ی حروف چین

معلم حروف الفبا را در اختیار هر گروه قرار می‌دهد و سپس واژه‌ای را انتخاب می‌کند. هر گروه بایست با استفاده از حروفی که در اختیار دارد، حروف واژه‌ی مورد نظر را بر روی تابلو بچسباند.

۲-۴- هجّی کردن کلمات

این شیوه به صورت فردی انجام می‌گیرد. معلم از دانش‌آموز می‌خواهد تا حروف تشکیل دهنده‌ی واژه‌ای را که او می‌گوید، بیان کند.

۲ - ۵ - برچسب حروف

معلم دو گروه از بین دانش‌آموزان انتخاب می‌کند و سپس واژه‌ای از متن مشخص شده برای املاء انتخاب می‌کند و از دانش‌آموزان می‌خواهد که با استفاده از حروف‌هایی که در اختیار دارند، حروف مربوط به واژه‌ی مورد نظر را بر روی برگه‌ای که در اختیار دارند، بچسبانند.

۳ - روش‌های تقویت اعتماد به نفس دانش‌آموزان ضعیف در املاء

روش‌های ارائه‌شده در این قسمت، به عنوان وسیله‌ای برای کمک به دانش‌آموزان ضعیف در از میان بردن مشکلاتی از قبیل: نداشتن خودباوری و اعتماد به نفس هستند.

۳ - ۱ - املا‌ی گروهی

در این روش دانش‌آموزان به گروه‌های چند نفری تقسیم می‌شوند. سپس هر خطّ املاء را یکی از اعضای گروه می‌نویسد. و بقیه‌ی اعضای گروه، به ویژه سرگروه به نویسنده‌ی املاء کمک می‌کنند و اشتباهاتش را به او گوشزد می‌کنند.

۳ - ۲ - تشویق

پایه حیات بشری بسته به محبت است، محبت به هرکسی کاری است به یاد ماندنی و فراموش ناشدنی. این محبت است که یک عمر، انسان را در حفاظت خود محکم و سالم نگه می‌دارد و سلامت حیات او را بیمه می‌کند و در سرنوشت او نقش مهمی را ایفا می‌کند و ریشه عمیق روانی و روحی دارد. محبت یک مسئله فطری است و بشر طالب آن است. او توقع دارد. توقع از پدر، توقع از مادر، مربیان، معلمین و دیگران که در حاشیه قرار دارند (موسوی زنجانرودی، ۱۳۷۸).

۳ - ۳ - بازی در خدمت املاء

تجارب یادگیری فعال در زبان آموزی، خواندن، نوشتن و تشخیص حروف، در کودکان بسیار مؤثر است؛ به گونه‌ای که یادگیری همراه با بازی و فعالیت، به مراتب سریع‌تر و بهتر از زمانی بوده‌است که به صورت غیرفعال به کودکان آموزش داده‌می‌شود؛ به خصوص اگر این فعالیت‌ها همراه با بازی‌های کنترل خویش همراه شوند (بهروزیان، ۱۳۸۶).

اقدام پژوهی در بخشی از فرایند پژوهش در چندین جلسه به بررسی مشکلات املا‌ی دانش‌آموزان سایر کلاس‌های دبستان پرداخته و نظرات آموزگاران و همکاران خود را در مورد راهکارهای پیشنهادی در زیر جمع بندی کرد:

دقت به مشق (رونویسی) و تصحیح غلط‌ها و رعایت خط زمینه؛

توجه به دست‌ورزی در دوره آمادگی؛

مطمئن شدن از شناخت حروف الفبای فارسی؛

بررسی دقیق تکلیف شب در خانه؛

توجه بیشتر به دانش‌آموزان کند نویس؛

پرهیز از حرکات اضافی موقع گفتن املاء؛

استفاده از دانش‌آموزان ممتاز برای روخوانی و تکرار و تمرین در کلاس؛

توجه به نوع نشستن؛

استفاده از کارت تند خوانی؛

ترکیب صامت و مصوت؛

اطمینان از تلفظ صحیح حروفات توسط دانش‌آموزان؛

تصحیح املاء توسط خود دانش‌آموزان و ...

در آخرین جلسه‌ای که با همکاران تشکیل شد همه آموزگاران دبستان تصمیم گرفتند تعدادی از پیشنهادهای مطرح شده در این پژوهش در مورد دانش‌آموزان پایه‌های مختلف دبستان که در املاء ضعیف هستند اجرا شود. از جمله آموزش

حرفاتی که دانش آموزان در آن اشکال دارند (قبل از گفتن املاء) - یادداشت غلط هایی که بیشتر دانش آموزان از آن دارند - دقت در مشق دانش آموزان.

پیشنهاد و راهکارهای نظری

اقدام پژوه در پایات تحقیق و مرور دوباره پژوهش پیشنهاد های زیر را برای بهبود و تقویت فرایند یاددهی و یادگیری به مثلث درگیر با دانش آموز (برنامه ریزان آموزشی، آموزگاران و والدین دانش آموزان) پیشنهاد می نماید:

الف) به مسئولان و برنامه ریزان آموزشی پیشنهاد می شود:

با توجه به اهمیت روش صحیح و مناسب آموزش املاء که اقدام پژوه در این پژوهش به آن اشاره کرد برگزاری دوره های آموزشی ضمن خدمت املاء برای معلمان ضرورت دارد و چه بهتر که از اساتید و بزرگوارانی که به این درس توجه دارند؛ دعوت به عمل آید تا بیش از این شاهد افت عملکرد دانش آموزان در این درس نباشیم و با توجه به تغییر مکرر کتب درسی فارسی دوره ابتدایی، آیین نامه های ارزیابی و تصحیح املاء نیاز به تغییر و بازنویسی دارد.

مسئولان و دست اندرکاران آموزش و پرورش توجه به این درس و مشکلات آن را در دستور کار خویش قرار دهند. مدیران مدارس به درس املاء اهمیت بدهند و تدریس آن را طبق خواسته های مؤلفان کتب درسی تنها به معلمان متخصص این رشته بسپارند. برگزاری جشنواره های الگوی برتر تدریس برای درس املاء، گامی مؤثر در جهت تحقق اهداف آموزش این درس است. امید است با پیگیری مسئولین و دست اندرکاران تعلیم و تربیت این نقیصه ها و کمبودها برطرف گردد.

ب) به همکاران گرامی توصیه می شود:

همکار ارجمند و گرامی، معلم اندیشه ورز، خلاق و دارای فکر و اندیشه ی جدید و به روز است. او متناسب با شرایط کلاس خود، روش های سنتی را تغییر می دهد و به اصلاح آن ها می پردازد تا به روش مطلوب دست یابد. در آموزش املاء این معلم است که باید با توجه به وضعیت دانش آموزان کلاس، به گزینش راهکارهای مناسب برای آموزش مهارت های املائی و پیشرفت دانش آموزان اقدام کند. آنچه افکار و اندیشه های قدرتمند معلمان خلاق می کند، هیچ قاعده و قانون آموزشی توانایی آن را ندارد.

اولیای ارجمند پیشنهاد می گردد:

باید توجه داشت دانش آموزانی را که در انجام تکالیف یا نوشتن املاء دچار مشکل هستند و به راحتی دچار حواس پرتی می شوند و در موقع نوشتن دچار اضطراب می گردند، نباید به دست فراموشی سپرد. واکنش های نامناسب از طرف شما والدین محترم باعث تنفر از مدرسه و رفتار ضد اجتماعی می شود. والدین عزیز با صبر و حوصله و همکاری با دانش آموزان، می توانند از بروز بسیاری مشکلات جلوگیری کرده و شاهد پیشرفت نونهالان خود باشند.

فهرست منابع

- باطنی، محمدرضا (۱۳۷۱). پیرامون زبان و زبانشناسی، تهران: فرهنگ معاصر.
- بهروزیان، محمدحسن (۱۳۸۶)، «بازی در خدمت املاء معرفی روش‌های اصلاح و آموزش دانش‌آموزان دارای اختلالات یادگیری از طریق بازی»، رشد آموزش ابتدایی، دوره‌ی یازدهم، شماره‌ی چهارم.
- پروین، محسن (۱۳۸۴)، «اقدام‌پژوهی درس املاء و بررسی راه‌های مشارکت فعالانه دانش‌آموزان در درس املاء» آموزش زبان و ادب فارسی، شماره ۷۴.
- ج. کرتی، پریان (۱۹۷۲). یادگیری فعال، ترجمه‌ی: فروغ تن‌ساز، (۱۳۷۳)، تهران، انتشارات مدرسه.
- جعفریان یسار، حمید (۱۳۸۶)، «سفید سیاه خاکستری در زنگ املاء»، رشد آموزش ابتدایی، دوره‌ی یازدهم، شماره‌ی چهارم.
- زندی، بهمن (۱۳۷۹). روش جدید آموزش املا فارسی، تهران: مدیریت برنامه ریزی آموزشی سازمان سواد آموزی.
- زندی، بهمن (۱۳۹۳). روش تدریس زبان فارسی، تهران: سمت.
- سیف نراقی، مریم، نادری، عزت‌ا... (۱۳۷۹). نارسایی‌های ویژه در یادگیری، تهران، انتشارات مکیال.
- عبداللهی حسینی، سید علی (۱۳۸۶)، املاء آری دیکته خیر!، رشد آموزش ابتدایی، دوره‌ی یازدهم، شماره‌ی چهارم.
- موسوی زنجانرودی، سید مجتبی (۱۳۷۸). تربیت مذهبی کودک، قم: میثم تمار، چاپ سوم.
- مهدی‌مقدم، اکرم (۱۳۸۸)، آموزش و تقویت املاء در شبکه‌بازیابی، در کلاس نوشتن، به کوشش ابراهیم‌زاده، محمدرضا، قم، انتشارات اقلیم مهر.
- نجفی، ابوالحسن (۱۳۷۶). مبانی زبانشناسی و کاربرد آن در زبان فارسی، تهران: نیلوفر.
- والاس، جرالد و مک لافلین، جیمز، «ناتوانی‌های یادگیری»، ترجمه م. تقی منشی طوسی (۱۳۷۰)، مشهد، انتشارات آستان قدس رضوی.
- وزیر، معصومه (۱۳۸۸)، چگونه توانستم املاء فارسی را در دانش‌آموز (ف) در سال تحصیلی ۸۷-۸۸ بهبود بخشم؟
- هاشمی کاشی ثانی، اعظم (۱۳۸۷)، «چگونه توانستم با روش املا آموزشی و مشارکت دانش‌آموزی سطح نمرات درس املاء را ناباورانه ارتقا دهم؟»، برنامه‌ی دوازدهم.